

ผลกระทบของโรคทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรง (SARS) ต่อการท่องเที่ยวไทยปี 2546

ปี 2545 นับเป็นปีที่รายได้จากการท่องเที่ยวมีมูลค่าสูงกว่ารายได้จากการส่งออกคอมพิวเตอร์และชิ้นส่วนซึ่งเป็นสินค้าส่งออกที่ทำรายได้มากเป็นอันดับหนึ่งของไทย โดยมีนักท่องเที่ยวต่างประเทศจำนวน 10.8 ล้านคน เพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 7.3 สร้างรายได้จากการท่องเที่ยวประมาณ 7.7 พันล้านดอลลาร์ สหรัฐ หรือร้อยละ 6 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP)

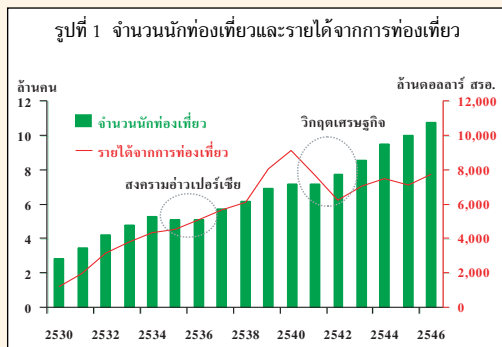
ในปี 2546 จำนวนนักท่องเที่ยวในช่วงสองเดือนแรกของปีมีแนวโน้มชะลอตัว จากความไม่แน่นอนของสถานการณ์สงคราม แต่เมื่อสงครามระหว่างสหรัฐฯ และอิรักใกล้จะสิ้นสุดลง การท่องเที่ยวได้เผชิญกับปัจจัยเสี่ยงตัวใหม่ที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจรุนแรงกว่านั้น คือ การระบาดของโรคทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรง (Severe Acute Respiratory Syndrome: SARS) ในภูมิภาคเอเชีย ตั้งแต่ช่วงต้นเดือนมีนาคม 2546 ทั้งนี้คณะกรรมการนโยบายการเงินให้ความสำคัญในเรื่องนี้เป็นพิเศษ เนื่องจากจะมีผลกระทบต่อประมาณการขยายตัวของเศรษฐกิจไทยและแนวโน้มเงินเฟ้ออย่างสำคัญในระยะต่อไป

1. โครงสร้างรายได้จากนักท่องเที่ยวต่างประเทศ

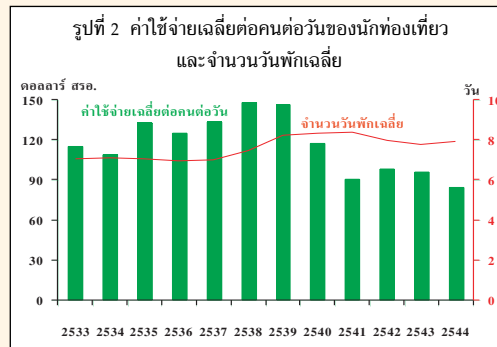
จำนวนนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศที่มาเที่ยวประเทศไทยแยกรายภูมิภาค

ภูมิภาค	2534			2538			2545		
	จำนวน (คน)	สัดส่วน (%)	%Δ	จำนวน (คน)	สัดส่วน (%)	%Δ	จำนวน (คน)	สัดส่วน (%)	%Δ
เอเชียตะวันออก	2,960,173	58.2	-1.9	4,358,346	62.7	18.9	6,236,246	57.7	7.8
ยุโรป	1,184,969	23.3	-3.7	1,564,838	22.5	3.7	2,650,992	24.5	5.7
อเมริกา	326,812	6.4	-11.1	357,674	5.1	-4.3	730,402	6.8	6.9
เอเชียใต้	270,292	5.3	1.0	270,478	3.9	14.0	410,206	3.8	16.9
โอเชียเนีย	229,757	4.5	-20.3	224,067	3.2	-2.3	427,107	4.0	1.6
ตะวันออกกลาง	79,271	1.6	-12.1	123,711	1.8	21.0	245,822	2.3	14.3
แอฟริกา	35,625	0.7	-3.5	52,452	0.8	4.4	98,290	0.9	0.9
รวมทั้งสิ้น	5,086,899	100.0	-4.0	6,951,566	100.0	12.7	10,799,067	100.0	7.3

ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และธนาคารแห่งประเทศไทย

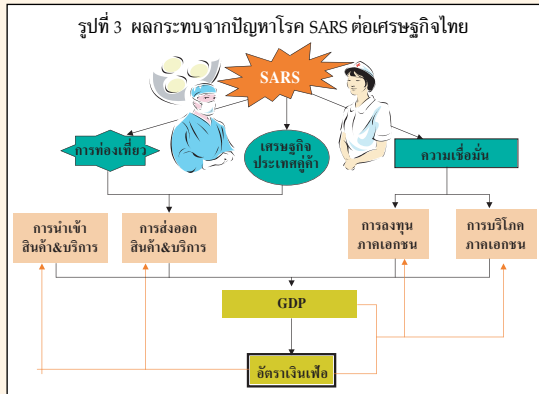
ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

โครงสร้างจำนวนนักท่องเที่ยวต่างประเทศของไทยในแต่ละปีเปลี่ยนแปลงไม่มากนัก โดยนักท่องเที่ยวจากเอเชียตะวันออกยังคงมีสัดส่วนสูงเกือบร้อยละ 60 ของจำนวนนักท่องเที่ยวต่างประเทศรวม ทั้งนี้ รายได้จากนักท่องเที่ยวต่างประเทศยังคงค่าสูงสุดช่วงก่อนวิกฤตเศรษฐกิจที่ 9 พันล้านดอลลาร์ สหรัฐ ในปี 2539 เหลือประมาณ 7.7 พันล้านดอลลาร์ สหรัฐ ในปี 2545 ซึ่งเป็นผลจากการลดลงของค่าใช้จ่ายต่อคนต่อวันของนักท่องเที่ยวเป็นหลัก

ค่าใช้จ่ายต่อคนต่อวันของนักท่องเที่ยวที่เป็นดอลลาร์ สหรัฐ ลดลง เป็นผลจากค่าเงินบาทที่อ่อนลงหลังการเปลี่ยนแปลงระบบอัตราแลกเปลี่ยนเมื่อเดือนกรกฎาคม 2540 กอปรกับภาวะการแข็งขันด้านการท่องเที่ยวระดับภูมิภาคที่สูงขึ้น ทำให้ผู้ประกอบการ

ธุรกิจท่องเที่ยวของไทยต้องปรับราคาลดลงให้อยู่ในสภาวะที่แข่งขันได้ เพื่อรักษาส่วนแบ่งทางการตลาด อย่างไรก็ตาม การส่งเสริมการขายด้วยการลดราคา ทำให้นักท่องเที่ยวที่มีรายได้ไม่สูงนัก สามารถเดินทางมาเที่ยวประเทศไทยได้มากขึ้น ส่งผลให้รายได้จากการท่องเที่ยวเป็นแหล่งที่มาของเงินตราต่างประเทศที่สำคัญมากของไทยดังกล่าว

2. แนวทางการวิเคราะห์ผลกระทบโรค SARS ต่อการขยายตัวของเศรษฐกิจ

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

ผลกระทบรุนแรงกว่าสงคราม เนื่องจากส่งผลกระทบต่อโดยตรงและจับพัตันต่อธุรกิจการท่องเที่ยว การบิน และโรงแรม รวมถึงธุรกิจอื่น ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว อาทิ ธุรกิจการค้ำปลีกและการขายของที่ระลึก เป็นต้น โดยคณะกรรมการฯ ประเมินผลกระทบของโรค SARS ที่มีต่อรายได้จากการท่องเที่ยวจะลดลงมากกว่าจำนวนนักท่องเที่ยวที่ลดลง เนื่องจาก (1) จำนวนนักท่องเที่ยวระยะไกลที่มีค่าใช้จ่ายและจำนวนวันพักสูงลดลง (2) การออกมาตรการส่งเสริมการขายที่ลดราคาค่าโดยสารเครื่องบิน ค่าห้องพัก ตลอดจนบริการอื่นๆ ทำให้ค่าใช้จ่ายต่อวันต่อคนลดลง (3) การแข่งขันด้านราคาจะรุนแรงมากขึ้นทั้งระดับในประเทศและต่างประเทศ ทั้งนี้ รายรับจากการท่องเที่ยวที่ลดลงนี้มีผลให้บริการด้านรับซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งของ GDP ลดลงตามด้วย

2.2 ผลทางอ้อมจากการชะลอตัวของเศรษฐกิจในภูมิภาคที่ส่งผ่านมายังการส่งออกและบริการของไทยนั้น ปัญหาโรค SARS จะทำให้การขยายตัวของเศรษฐกิจของประเทศที่มีปัญหาการแพร่ระบาดของโรค SARS ในภูมิภาคลดลง ซึ่งสัดส่วนการส่งออกของไทยไปยังประเทศเหล่านี้ (สิงคโปร์ ชองกง จีน ไต้หวัน และเวียดนาม) คิดเป็นร้อยละ 23 (หรือประมาณ 15.7 พันล้านดอลลาร์ สหรัฐ) การปรับลดการเจริญเติบโตของประเทศเหล่านี้ร้อยละ 1 จะมีผลต่อมูลค่าการส่งออกของไทยไปยังประเทศเหล่านี้ และส่งผลกระทบต่อขยายตัวของเศรษฐกิจไทยในที่สุด สินค้าหลักที่มีการส่งออกไปประเทศกลุ่มนี้ที่อาจได้รับผลกระทบได้แก่ คอมพิวเตอร์และชิ้นส่วน แผงวงจรรวมและชิ้นส่วน เครื่องใช้ไฟฟ้า หม้อแปลง ผลิตภัณฑ์พลาสติก เคมีภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียม ข้าว มันสำปะหลัง ยางพารา และผลิตภัณฑ์โลหะสามัญ

2.3 ผลต่อความเชื่อมั่นของผู้บริโภคและนักลงทุน เท่าที่ผ่านมาถึงเดือนเมษายน 2546 ผลกระทบยังไม่ชัดเจน และคาดว่า จะไม่มากเท่ากับใน 2 ช่องทางแรก เนื่องจากประเทศไทยไม่อยู่ในประเทศกลุ่มเสี่ยงที่มีการระบาดของโรคตามประกาศขององค์การอนามัยโลก อย่างไรก็ตาม การชะลอตัวของเศรษฐกิจจากผลกระทบทางตรงและทางอ้อมดังกล่าวจะมีผลทางลบต่อการบริโภคและการลงทุนในประเทศ นอกจากนี้ แม้ว่าจำนวนนักท่องเที่ยวไทยเดินทางไปประเทศที่เป็นพื้นที่เสี่ยงจะลดลงมาก ซึ่งนับได้ว่าเป็นปัจจัยบวกต่อ GDP และดุลการชำระเงินในแง่บริการด้านจ่ายที่ลดลง แต่ขณะเดียวกัน พฤติกรรมดังกล่าวก็ได้สะท้อนถึงระดับของกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ลดลงด้วย

คณะกรรมการฯ มีความเห็นว่า ปัญหาโรค SARS มีความไม่แน่นอนสูงและไม่สามารถจะบอกได้ชัดเจนว่าปัญหาจะผ่อนคลายได้เมื่อไร จึงได้ใช้ข้อสมมติว่าผลกระทบจะมีต่อเนื่องไปถึงสิ้นปี 2546 โดยจะรุนแรงมากที่สุดในไตรมาสที่ 2 และค่อยๆ ลดลงในช่วงครึ่งหลังของปี ทั้งนี้ เพื่อให้การประเมินแนวโน้มเศรษฐกิจเพื่อการดำเนินนโยบายการเงินอยู่ในแนวทางที่ระมัดระวังที่สุด

ในการประชุมเมื่อวันที่ 21 เมษายน 2546 คณะกรรมการฯ มีข้อสังเกตว่าปัญหาโรค SARS ในภูมิภาคเอเชียมีความไม่แน่นอนสูงและจะมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจผ่าน 3 ช่องทางที่สำคัญ คือ (1) ผลต่อรายได้จากการท่องเที่ยว (2) ผลทางอ้อมจากการชะลอตัวของเศรษฐกิจในภูมิภาคต่อการส่งออกของไทย และ (3) ผลต่อความเชื่อมั่นของผู้บริโภคและนักลงทุนในประเทศ ทั้งนี้ผลกระทบจะมากน้อยเพียงใดจะขึ้นอยู่กับความรุนแรงและความยืดหยุ่นของปัญหาเป็นสำคัญ

2.1 ผลต่อรายได้จากการท่องเที่ยว จากการประเมินในเบื้องต้นพบว่าผลกระทบของโรค SARS มี